

Mevr. mr. D. Deijle, OJAU-Rechtskundig advies, KvK-nr.: 67475698
Binckhorstlaan 36-C348, 2516 BE, Den Haag (bezoekadres, alleen op afspraak)
Mobiel: 06-45758821, E-mail: info@ojau.nl

Ter attentie van:

Ministerie van Justitie en Veiligheid

F.M. Weerwind, Minister voor Rechtsbescherming

Turfmarkt 147 2511 DP Den Haag

In kopie naar: Tweede Kamerleden van de vaste Kamercommissie Justitie en Veiligheid, Directoraat-Generaal Straffen Beschermen, Directie Control Bedrijfsvoering en Juridische Zaken, Centrale autoriteit Internationale Kinderaangelegenheden.

Inzake: Reactie op het adoptiedebat, d.d. 16 juni 2022, m.b.t. rootsfonds voor geadopteerden uit het buitenland

27 juni 2022, Den Haag

Geachte heer Weerwind,

Naar aanleiding van het adoptiedebat dat op 16 juni 2022 plaatsvond, schrijf ik, Dewi Deijle, u aan om het volgende. Sinds 2017 behartig ik de (juridische) belangen van stichting Mijn Roots¹, als ook die van een groep volwassenen die tussen 1974 en 1984 vanuit Indonesië is geadopteerd. In diverse brieven en gesprekken heb ik het ministerie van Justitie en Veiligheid verzocht een regeling te treffen voor een individuele financiële tegemoetkoming voor geadopteerden uit onder andere Indonesië, die op zoek zijn naar hun biologische familie in het land van herkomst en/of naar andere afstammingsgegevens. Voor het debat heb ik u een brief, d.d. 9 mei 2022, met onderwerp 'Financiële tegemoetkoming / Rootsfonds voor buitenlands geadopteerden'², doen toekomen. In deze brief is alle relevante achtergrondinformatie te vinden, met daarbij een onderbouwing voor de noodzaak en urgentie van een individuele financiële tegemoetkoming voor rootszoektochten en waarheidsvinding. Met deze brief wil ik graag reageren op uw voornemen om een subsidie toe te kennen aan belangenorganisaties die een projectvoorstel indienen voor een zoektocht en rootsreizen in het land van herkomst.

In uw brief van 10 juni 2022 gericht aan de Tweede Kamer heeft u het volgende geschreven over subsidie waarmee belangenorganisaties zoektochten kunnen ondersteunen³: *"De afgelopen periode zijn de contouren voor de aangekondigde subsidieregeling voor belangenorganisaties voor interlandelijke adoptie uitgewerkt. Het expertisecentrum zal nauw gaan samenwerken met de belangenorganisaties. Zij vertegenwoordigen de stem van interlandelijk geadopteerden en zijn waardevolle partners bij (onder meer) de begeleiding van zoektochten wegens hun expertise, netwerken en ervaring. Dit maakt dat ik naast de komst van het expertisecentrum ook heb besloten vanuit de beschikbare middelen de belangenorganisaties te gaan versterken. De subsidie is gericht op twee doelen:*

a. Versterking van de eigen organisatie en expertise. Dit ziet onder andere op activiteiten die de relevante expertise, kennis of kunde van de bestuursleden, medewerkers of vrijwilligers van de organisatie vergroten;

¹ De belangenorganisatie voor geadopteerden uit Indonesië [<https://www.mijn-roots.com/>].

² Als naslag te vinden op <https://www.ojau.nl/adoptiedebat-en-rootsfonds/>

³ Brief nr. 31265-104, 'Voortgang interlandelijke adoptie en binnenlandse afstand en adoptie' [https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z11857&did=2022D24390]

b. *Versterking van het ondersteuningsaanbod aan interlandelijk geadopteerden waaronder ondersteuning bij zoektochten. Belangenorganisaties kunnen hier projectvoorstellen voor indienen om hun diensten van grotere betekenis te laten zijn. Hier valt ook de mogelijkheid onder om vanuit een belangorganisatie generieke ondersteuning te bieden aan zoektochten of rootsreizen voor een groep geadopteerden.*

Tweede Kamerlid Michiel van Nispen (SP) vroeg tijdens het debat aan u wat **punt b** concreet inhoudt. Uw antwoord hierop was als volgt: *“Daarbij ben ik voornemens - hier komt-ie - om ook ondersteuning bij rootsreizen aan groepen hieronder te laten vallen. Dit drukt indirect de kosten van individuele geadopteerden. U kunt hierbij denken aan de inzet van een protocol of aan praktische begeleiding tijdens een groepsreis naar een land van herkomst. Wanneer treedt de subsidieregeling in werking? Dat is in oktober. Dat is mijn doel, mijn streefdatum.”*

Verder gaf u aan:

“Deze rootsreizen hebben dan ook veel gemeenschappelijke elementen. Een paar kernvragen: hoe zoek ik? Wat is nou precies de rol geweest van de ambassade? Wat is de rol van de ambassade? Wat mag ik van de ambassade verwachten? Waar moet ik beginnen? Als iedereen dit individueel moet uitzoeken, dan gaan we heel veel werk dubbel doen. Dan kunnen geadopteerden elkaar ook niet helpen en dat is jammer, want ze kunnen elkaar ongelofelijk ondersteunen met kennis en kunde. Door die gezamenlijke rootsreis te organiseren in een klein verband — ik zeg dat er met klem bij — van laten we zeggen circa vijf mensen kunnen mensen elkaar, denk ik, helpen en steunen door met elkaar het gesprek aan te gaan. Zo zie ik dat. Ik kijk ook naar de mogelijkheden die ik daar financieel in heb qua middelen en naar wat het meest effectief is. Dat is de invulling die ik eraan wil geven.”

Hieronder leg ik u de argumenten voor om toch een regeling voor ‘individuele’ rootsreizen te treffen in plaats van voor gezamenlijke rootsreizen.

Zoektocht is individueel en te persoonlijk

Een groeps-rootsreis is in de meeste gevallen niet geschikt voor het doel waarvoor een rootsreis wordt ondernomen. Een rootszoektocht⁴ is erg ‘persoonlijk’. Het gaat er niet om dat een groep geadopteerden gezamenlijk een kindertehuis gaat bezoeken in het land van herkomst of gezamenlijk afreist om de cultuur van het land op te snuiven. Het gaat om de beantwoording van ‘individuele’ afstammingsvragen en waarheidsvinding, om o.a. te kunnen achterhalen wat er in de ‘individuele’ situatie rondom iemands adoptie is gebeurd: met name vanaf de geboorte tot het moment van de adoptie door de adoptieouders; hoe is de geadopteerde in een kindertehuis terecht gekomen, was het ook de wil van de biologische moeder dat het kind werd geadopteerd; is er al of niet een strafbaar feit gepleegd in de adoptie, etc. Het gaat om zeer gevoelige en persoonlijke zaken rondom de geadopteerde die het betreft en diens adoptie, en waar andere geadopteerden verder niets mee te maken hebben. Als een biologische moeder of ander familielid is teruggevonden (dat gebeurt overigens niet zomaar tijdens een rootsreis, want daar gaat vaak eerst veel onderzoek aan vooraf), moet hier integer mee worden omgegaan, ook i.v.m. privacy van mogelijk teruggevonden biologische familieleden.

Bepaalde informatie die wél voor een grotere groep relevant en van belang is, zoals antwoorden op de kernvragen die u beschrijft, wordt al door de landenspecifieke belangenorganisatie op een andere manier verspreid, bijvoorbeeld via de website, sociale media platformen en georganiseerde bijeenkomsten.

⁴ Inhoudende desk research en veldwerk (o.a. een rootsreis)

Kennis en kunde worden juist al met en onder elkaar gedeeld via andere wegen die al jarenlang goed bereikbaar zijn voor geadopteerden. Het gaat dan overigens niet alleen om vragen als *'hoe zoek ik? Wat is nou precies de rol geweest van de ambassade? Wat is de rol van de ambassade? Wat mag ik van de ambassade verwachten? Waar moet ik beginnen?'*, maar ook om de rol van talloze adoptiebemiddelaars in Nederland en contactpersonen en tehuizen in het land van herkomst. Daar kunnen er heel veel van zijn. Zo heeft stichting Mijn Roots het hele adoptienetwerk in Indonesië (en de link met Nederland) in kaart gebracht. Uit dit jarenlange onderzoek wordt informatie gedeeld met andere geadopteerden uit Indonesië die hiermee aan de slag kunnen (al dan niet onder begeleiding van stichting Mijn Roots). Ook houdt stichting Mijn Roots jaarlijks enkele bijeenkomsten, waaronder op de Indonesische Ambassade in Den Haag, om belangrijke informatie (t.b.v. van de gemeenschappelijke elementen) te verspreiden aan geadopteerden (en adoptieouders). De stichting wil met de subsidie die ze reeds heeft ontvangen op grond van 'de subsidieregeling belangenorganisaties interlandelijke geadopteerden' meer bijeenkomsten organiseren voor subgroepen (dus bijv. voor geadopteerden die uit bepaalde kindertehuizen komen)⁵. Er wordt dus zeker geen dubbel werk gedaan.

Een ander element van het zoeken naar afstammingsinformatie, is het zoeken in het land van herkomst, al dan niet op basis van de informatie die de geadopteerde in Nederland reeds heeft kunnen verzamelen). Kernvragen voor de geadopteerde zijn namelijk vooral: *'wie en waar zijn mijn biologische ouders'*, *'wat is er rondom mijn adoptie gebeurd'*, en dergelijke. Deze vragen kunnen niet (alleen) vanuit Nederland worden beantwoord. Daar is meer voor nodig. Dan komt het veldwerk in het land van herkomst aan de orde, dat een veel meer individuele aangelegenheid is (al dan niet onder begeleiding van een landenspecifieke belangenorganisatie).

Het zoeken naar afstammingsgegevens is een complexe bezigheid waarbij 'per individu' bekeken moet worden naar wat nodig is (ook afhankelijk van het 'waarheidsgehalte' van het adoptiedossier, want daar mogen veel geadopteerden terecht over twijfelen). Het gaat om onderzoek naar afstammingsgegevens en waarheidsvinding dat niet in een groepsreis gegoten kan worden.

Praktische belemmeringen

Verder zijn er allerlei 'praktische' belemmeringen te bedenken bij het organiseren en uitvoeren van groeps-rootsreizen in het land van herkomst. Om dit toe te lichten schets ik een voorbeeld aan de hand van een rootszoektocht in Indonesië: een grote groep geadopteerden uit Indonesië komt weliswaar uit hetzelfde kindertehuis dat gelegen is in de hoofdstad Jakarta, echter het is vaak een grote vraag hoe de individuele geadopteerde daar terecht is gekomen. Vaak is het zo dat het kind helemaal niet in Jakarta is geboren, maar ergens anders, en is Jakarta slechts het fysieke 'startpunt' van waaruit de geadopteerde kan zoeken. Het kindertehuis in Jakarta fungeerde namelijk als 'transfer' van waaruit de kinderen uit heel Indonesië werden opgehaald voor adoptie, zoals uit nader onderzoek is gebleken. Om allerlei andere afstammingsvragen te kunnen beantwoorden, is het in de meeste gevallen belangrijk om te zoeken in de geboorteplaats, wat ook weer een hele speurtocht kan zijn. Maar de geboorteplaats (en dus ook de geboortekliniek waar meer informatie kan liggen) kan per geadopteerde verschillend zijn en kan zelfs honderden kilometers van het kindertehuis in Jakarta afliggen, bijvoorbeeld de stad Semarang (442 km) of Pekalongang (361km). Iedere geadopteerde zal dus zijn eigen kant op moeten gaan om meer te weten te komen over zijn of haar afstamming.

⁵ Beleidsregel voor tijdelijke subsidiëring van activiteiten van belangenorganisaties van interlandelijk geadopteerden, Staatscourant, 4723, 21 februari 2021 [<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-4723.html>].

Ook is het niet wenselijk als binnen de groep gewacht moet worden op elkaar, omdat de een nog dit en de ander dat moet uitzoeken⁶. Dus zelfs al komen er meer geadopteerden uit bijvoorbeeld Semarang, dan nog is het niet zomaar mogelijk om een groepje personen tegelijk op roots-reis te laten gaan. Dat vergt juist veel meer tijd, geld en organisatie.

Geadopteerden willen doorgaans niet met een groep een rootsreis ondernemen, omdat het juist iets persoonlijks is⁷. Een zoektocht is een persoonlijk proces en het vinden van de juiste puzzelstukjes, kan jaren duren. Kortom, voor geadopteerden uit Indonesië is een groep-rootzoektocht/groeps-rootsreis niet geschikt, dan wel realistisch haalbaar om hun doel te bereiken. Overigens geldt dit niet alleen voor geadopteerden uit Indonesië. Geadopteerden die wel samen tegelijk op rootsreis willen gaan, kunnen dat altijd zelf of via een belangenorganisatie organiseren. De kosten voor een groeps-rootsreis zullen overigens niet veel lager zijn.

Stichting Mijn Roots ziet verder niet in waarom het goedkoper is als een groepje van ca. vijf personen tegelijk naar Indonesië afreist om een rootszoektocht te ondernemen. Een vliegticket bijvoorbeeld zal toch per individuele geadopteerde bekostigd moeten worden. Dus dat zal geen verschil uitmaken met wat u voorstelt.

Ik zou u graag willen uitnodigen om met stichting Mijn Roots (en andere landenspecifieke belangenorganisaties) in gesprek te gaan. De bestuursleden kunnen u inlichten over hoe een roots-onderzoek precies in zijn werk gaat en die kosten die ermee gemoeid zijn (hoewel deze informatie al meerdere keren in de brieven is gecommuniceerd), zodat u een beter beeld kunt krijgen hiervan. Op de website van stichting Mijn Roots kunt u al veel informatie vinden hierover: <https://www.mijn-roots.com/>.

Niet iedere geadopteerde is geholpen met generieke ondersteuning

Wat verder teleurstellend is, is dat het er nu zelfs op lijkt dat een bepaalde groep geadopteerden niet wordt ondersteund en een andere groep wel, maar voor die laatste groep is dat ook weer afhankelijk van de werkwijze van de landenspecifieke belangenorganisatie (denk aan belangenorganisaties met alleen DNA projecten, of belangenorganisaties die niet samenwerken met het Expertisecentrum/Fiom). Ook is er voor een bepaalde groep misschien helemaal geen landenspecifieke belangenorganisatie die roots-zoektochten uitvoert (dan wordt er dus ook geen projectvoorstel voor roots-reizen ingediend).

Keuzevrijheid in plaats van afhankelijkheid

De geadopteerde die de waarheid rondom zijn of haar adoptie wil achterhalen, zou op een meer laagdrempelige manier 'zelfstandig' onderzoek moeten kunnen verrichten (zowel in Nederland als in het herkomstland). Een individuele financiële tegemoetkoming kan hier juist aan bijdragen. De geadopteerde moet zelf kunnen uitmaken hoe hij/zij een roots-zoektocht organiseert en vormgeeft (dus ook individueel of met een groep). Als de geadopteerde informatie en ondersteuning nodig heeft van een landenspecifieke belangenorganisatie, dan kan hij/zij daar natuurlijk aankloppen voor hulp en begeleiding. Er zijn ook geadopteerden die hun biologische ouders (of andere familieleden of

⁶ In het boek 'Postpakketjes van Overzee' (eerder naar het ministerie van J&V toegestuurd kan worden gelezen hoe het hele proces van zoeken naar je roots in z'n werk kan gaan. Het vinden van stukjes van de puzzel, daar kan jaren overheen gaan [<https://uitgeverijbronsgreun.myonline.store/a-57910632/producten/postpakketjes-van-overzee/#description>].

⁷ Het onderzoek naar afstammingsgegevens kan ook zwaar en emotioneel zijn, omdat er allerlei onvoorziene omstandigheden de revue kunnen passeren. BBC Indonesia heeft onlangs een tweedelige documentaire gelanceerd waarin dit pijnlijk wordt blootgelegd. De documentaire gaat over Nederlandse vrouw die geadopteerd is uit Indonesië, en tijdens haar zoektocht verwickeld raakt in allerlei vreemde praktijken. <https://youtu.be/kd2aWD78Q5o> (deel 1) <https://youtu.be/MOHncj80w-4> (deel 2).

belangrijke informatie) hebben teruggevonden zonder directe hulp van de landenspecifieke belangenorganisatie. Kort gezegd gaat het om 'keuzevrijheid'.

Het is echt ontzettend noodzakelijk dat er een zogenoemd "rootsfonds" voor geadopteerden uit het buitenland komt waar een individuele financiële tegemoetkoming (basisbedrag) uitgeput kan worden om een rootszoektocht te bekostigen. Eventuele kosten die de geadopteerden heeft aan zijn/haar rootszoektocht, kunnen met deze individuele financiële tegemoetkoming betaald worden. Daarmee kunnen geadopteerden zelf de regie houden over hun eigen individuele zoektocht.

Ik verzoek u om uw voornemen te heroverwegen en alsnog een 'rootsfonds' in te richten ten behoeve van 'individuele roots-zoektochten'. Uiteraard kan ik mijn onderbouwing nog (mondeling) nader toelichten. Daarvoor kunt u uiteraard contact met mij opnemen.

Hoogachtend,

Dewi Deijle

Namens stichting Mijn Roots en de geadopteerden wiens belangen ik behartig.

